

POSTANOWIENIE

25 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Załucki

na posiedzeniu niejawnym 25 listopada 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku S.J.

z udziałem J.J. i W.J.

o stwierdzenie nabycia spadku,

na skutek skargi kasacyjnej J.J.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Katowicach

z 17 stycznia 2025 r., IV Ca 397/23,

- 1. odmawia dopuszczenia prokuratora do udziału w postępowaniu kasacyjnym;**
- 2. odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania;**
- 3. oddala wniosek o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

J.J. – uczestnik postępowania z wniosku S.J. o stwierdzenie nabycia spadku złożył skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Katowicach z 17 stycznia 2025 r.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania został uzasadniony następującymi argumentami:

- nieważnością postępowania wynikającą z pozbawienia możliwości obrony swoich praw synów skarżącego, jako osób, które nie zostały wezwane do udziału w postępowaniu;

- potrzebą dokonania wykładni art. 931 § 2 i art. 1011 k.c. w zakresie, w jakim wpływają na przyjęcie, kto w danym postępowaniu spadkowym powinien być uznawany za osobę zainteresowaną;

- oczywistą zasadnością skargi, która zdaniem skarżącego „wynika z kumulacji rażących naruszeń przepisów postępowania oraz prawa materialnego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W zakresie odmowy dopuszczenia prokuratora do udziału w postępowaniu kasacyjnym zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 29 października 2025 r., I CSK 2579/24.

W przedmiocie odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania Sąd Najwyższy zauważa, iż w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku pojęcie zainteresowanego jest rozumiane szeroko (zob. np. postanowienia SN z 7 października 2020 r., V CSK 560/18, OSNC 2021, nr 7-8, poz. 52; z 19 lutego 2021 r., V CSKP 31/21; z 5 grudnia 2019 r., III CZP 39/19, OSNC 2020, nr 10, poz. 87.), jednak należy je odczytywać w związku z art. 669 k.p.c., w którym zawarto listę osób podlegających obowiązkowi uczestniczenia w postępowaniu spadkowym. Zgodnie z tym przepisem wezwaniu podlegają spadkobiercy ustawowi zgodnie z kolejnością dziedziczenia. Niewezwane wnuki spadkodawcy nie mają zatem prawnego interesu w odniesieniu do stwierdzenia nabycia spadku do chwili, do chwili, w której bliższy stopniem zstępny nie odrzuci spadku albo nie zostanie wydziedziczony. Dopiero wówczas może zaktualizować się ich ustawowe prawo, odpowiednio, do spadku bądź do zachowku. Dlatego nieuczestniczenie wnuków spadkodawcy w ocenianym postępowaniu nie stanowi naruszenia art. 510 § 2 k.p.c., a w konsekwencji nie mogło prowadzić do pozbawienia ich możliwości obrony swoich praw. Dopiero bowiem z chwilą zakończenia postępowania o stwierdzenie nabycia spadku znany staje się spadkodawca – czyli adresat ich niezależnych roszczeń o zachówek.

Należy wskazać, że przesłanka nieważności postępowania w postaci pozbawienia strony możliwości obrony jej praw odnosi się do sytuacji, w których naruszenie przepisów prawa w czasie postępowania w danej instancji spowodowało ostateczne pozbawienie strony dochodzenia przysługujących jej roszczeń (zob. np. postanowienia SN z 29 maja 2024 r., II CSKP 1775/22, OSNC 2025, nr 1, poz. 6; z 12 marca 2024 r., III USK 94/23; z 2 lipca 2024 r., III CZ 379/23; 5 września 2023 r., III CZ 494/22 oraz z 24 kwietnia 2023 r., I CSK 992/23). W niniejszej sprawie natomiast nie tylko nie doszło do naruszenia przepisów określających krąg uczestników postępowania spadkowego, ale też dopiero zakończenie tego postępowania otworzyło zstępnym uczestnika możliwość dochodzenia przysługujących im roszczeń o zachowek.

Powyższe przyczyny wykluczają także możliwość przyjęcia skargi do rozpoznania ze względu na potrzebę dokonania wykładni 931 § 1 i art. 1011 k.c.. Powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga bowiem wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię wyrażnie wskazanego przepisu prawa, którego treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wywodu, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni wskazanego przepisu (zob. postanowienia SN z 20 grudnia 2023 r., I CSK 6296/22; z 6 grudnia 2023 r., I CSK 620/23; z 25 października 2023 r., I CSK 2968/23 oraz z 19 września 2023 r., I CSK 4824/22).

Natomiast uzasadnienie przesłanki oczywistej zasadności powinno zawierać jedynie argumenty mieszczące się w zakresie kognicji Sądu Najwyższego. Nie może więc powoływać się na wadliwość ustaleń faktycznych, ani opierać na innych faktach niż stanowiące podstawę rozstrzygnięcia (zob. np. postanowienia SN z 7

grudnia 2023 r., I CSK 5630/22; z 8 listopada 2023 r., I CSK 3494/23; z 20 października 2023 r., I CSK 1631/23 oraz z 25 września 2023 r., I CSK 903/23).

Argumenty na poparcie oczywistej zasadności skargi okazały się niewystarczające, ponieważ wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie powinny bowiem stanowić oddzielną, w pełni samodzielną jednostkę redakcyjną. Każda z tych części skargi kasacyjnej odnosi się bowiem do innego z dwóch etapów postępowania kasacyjnego, dla których przewidziano odmienny skład Sądu Najwyższego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu w składzie jednoosobowym, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania w składzie trzyosobowym, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Każdy z tych elementów musi być przez skarżącego wyodrębniony, oddzielnie przedstawiony i uzasadniony. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (zob. np. postanowienie SN z 20 września 2022 r., I CSK 2402/22). Dlatego odwołanie się do uogólnionej kumulacji naruszeń opisanych w podstawach skargi, bez wykazania, które przepisy zostały zdaniem skarżącego naruszone w ten sposób, że doprowadziło to wydania oczywiście wadliwego orzeczenia nie jest wystarczające do przyjęcia oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Z tej przyczyny Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnął zaś na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

[SOP]

